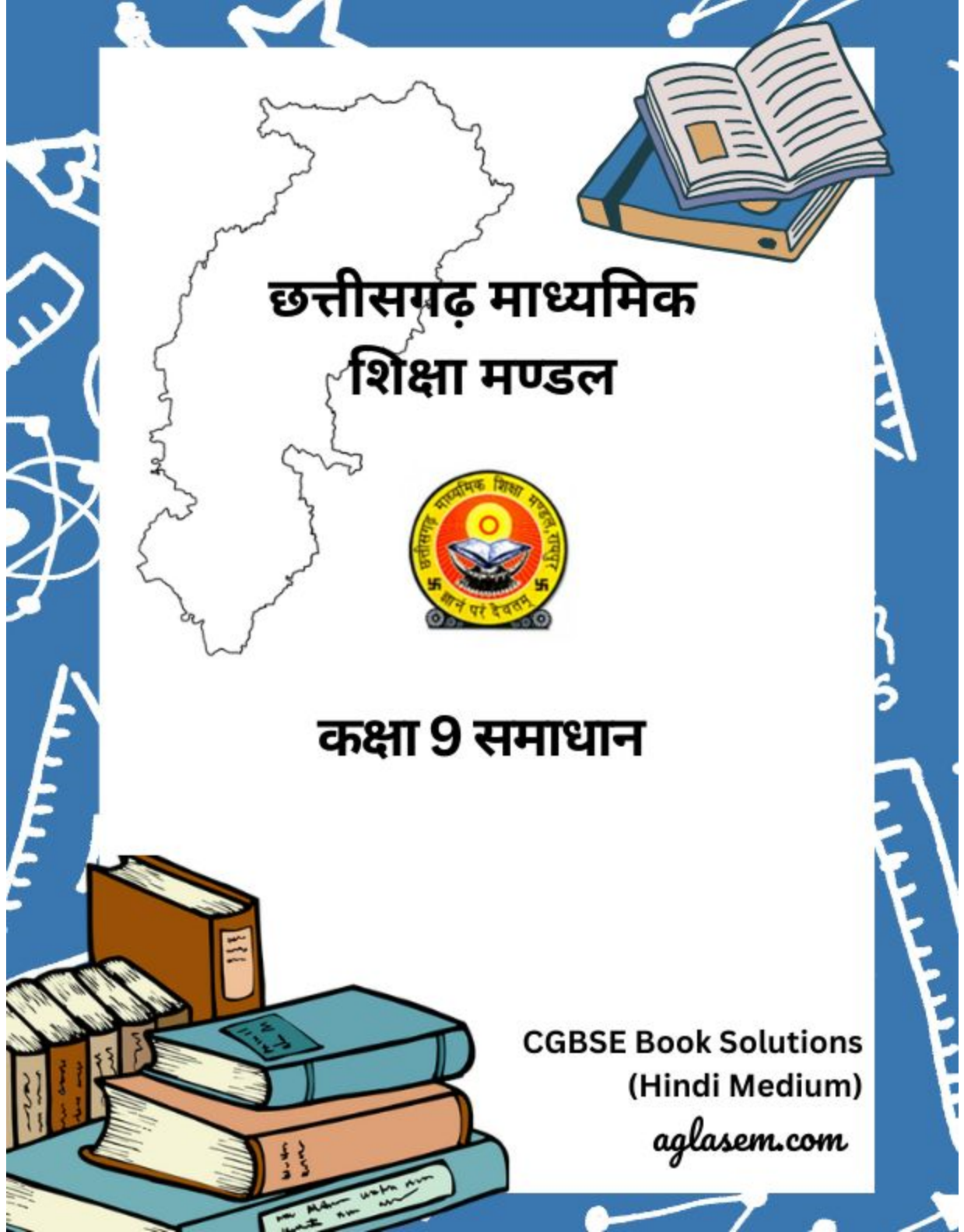

CG Board Class 9 Sanskrit Book Solutions

CGBSE Class 9 Sanskrit Solutions

Chapter - 9

रघुवंशम्

अभ्यासः

Page No. 42

Q.1. अधोलिखितानां प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतभाषया लिखत -

(क) महीक्षिताम् आद्यः कः आसीत् ?

उत्तर :- महीक्षिताम् आद्यः वैवस्वतः मनु आसीत् ।

Page No. 42

(ख) वैवस्वतस्य मनोः वंशे कः प्रसूतः ?

उत्तर :- वैवस्वतस्य मनोः वंशे दिलीपः प्रसूतः ।

Page No. 42

(ग) स प्रजाभ्यो बलिं किमर्थं गृहीतवान् ?

उत्तर :- स प्रजाभ्यो बलिं तासाम् भूत्यर्थम् गृहीतवान् ।

Page No. 42

(घ) दिलीपस्य पत्नी का आसीत् ?

उत्तर :- दिलीपस्य पत्नी सुदक्षिणा आसीत् ।

Page No. 42

(ङ) तौ दम्पती कुत्र जग्मतुः ?

उत्तर :- तौ दम्पती गुरोः आश्रमम् जग्मतुः ।

Page No. 42

Q.2. उपयुक्तं पदं चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत -

(क) आकारदृशप्रज्ञः सदृशागमः । (विद्यया, शीलेन, प्रज्ञया)

(ख) सहस्रगुणमुत्स्रष्टुमादत्ते हि रसं..... । (रविः कविः हविः)

(ग) अथाभ्यर्च्य..... प्रयतौ पुत्रकाम्यया । (विधातारम्, गणाधीशम्)

(घ) धेयानि पृच्छन्तौ वन्यानां मार्गशाखिनाम् (नाम, भाग)

उत्तर :- क)प्रज्ञया, ख)रविः, ग)विधातारम्, घ)नाम,।

Page No. 42

Q.3. उदाहरणमनुसृत्य वाक्यानि रचयत । ।

यथा - दीपायै केवलं फलं रोचते।

दुष्टः, आदाय, त्याज्य, दम्पती, प्रजानाम्

- उत्तर :- 1) दुष्टः - दुष्टः त्याज्यः भवति ।
2. आदाय - सः पुस्तकं आदाय पठाति ।
3. त्याज्य - दुष्टः त्याज्यः भवति ।
4. दम्पती - तौ दम्पती कुत्र जग्मतुः ।
5. प्रजानाम् - दिलीपः प्रजानाम् भूत्यर्थं बलिं गृहीत् ।

Page No. 42

Q.4. सन्धिं/विच्छेदं कुरुत ।

मनुर्नाम	=	मनुः + नाम (विसर्ग संधि)
राजेन्दुरिन्दुः	=	राजेन्द्र + इन्दुः (विसर्ग संधि)
सुदक्षिणेत्यासीत्	=	सुदक्षिणा + इति + आसीत् (गुण एवं यण् स्वर संधि)
पितरस्तासाम्	=	पितरः + तासाम् (विसर्ग संधि)
शिष्टः + तस्य + आर्तस्य	=	शिष्टस्तस्पातस्य (विसर्ग एवं दीर्घ स्वर संधि)
अध्वरस्य + एव	=	अध्वरस्यैव (वृद्धि स्वर संधि)
गुरोः + जग्मतुः + आश्रमम्	=	गुरोर्जग्मतुराश्रमम् (विसर्ग संधि)

Page No. 43

Q.5. अधोलिखितानां पदानां पर्यायपदं लिखत ।

- (क) इन्दुः चन्द्रः, शशि, शशाङ्क.
(ख) प्रज्ञा बुद्धिः, घी, मेधा,
(ग) दुष्टः खलः, शठः, असाधु,
(घ) पत्नी भार्या, दारः, अर्धाङ्गिनी, वामा,
(ङ.) अध्वरः यज्ञः, यागः,
(च) विधाता सृष्टा, ब्रह्मा,